

Klient nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v roli animátora volného času

Jana Petruchová, DiS.

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jana Petruchová, DiS.**
Osobní číslo: **H19525**
Studijní program: **B0111A190011 Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Klient nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v roli animátora volného času**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti nízkoprahových zařízení, volného času a role animátora.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaných rozhovorů.
Zpracování a vyhodnocení výzkumu, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HENDL, Jan, 2012. Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0219-6.

KAPLÁNEK, Michal, 2013. Animace: studijní text pro přípravu animátorů mládeže. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0565-4.

NOVOTNÝ, Michal a kol., 2003. Dobrovolnictví středoškoláků: Manuál pro učitele, zaměstnance neziskových organizací a volnočasových klubů a další zájemce o to, jak udělat dobrovolnictví pro středoškoláky zajímavým. Praha: Hestia. ISBN 80-239-0748-4.

SOZANSKÁ, Olga a Jiří TOŠNER, 2006. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Portál. ISBN 80-7367-178-6.

ÚLEHLA, Ivan, 2007. Umění pomáhat. Praha: Slon. ISBN 978-80-8642-936-6.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Iva Staňková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **26. ledna 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 26. ledna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 25.4.2022

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, o pisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje -li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je „Klient nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v roli animátora volného času“. Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část se zabývá seznámením s danou problematikou, základními pojmy. Cílem druhé části práce je zjistit zda zkušenosti z pozice klientů NZDM pomáhají a jsou přínosem v jejich dobrovolné službě.

Klíčová slova: Sociální služby, Nízkoprahové zařízení, Animátor volného času, volný čas, mládež.

ABSTRACT

The topic of the bachelor thesis is "Client of a low-threshold facilities for children and youth in the role of leisure animator." The paper is divided in two parts. The theoretical part talks about the introduction to the problem and basic terms. The target of the second part of the thesis is to find out if the experience from the position of NZDM clients helps and is a benefit in their voluntary activities.

Keywords: Social work, Low-threshold Facility, Leisure animator, leisure, youth.

Chtěla bych touto cestou poděkovat PhDr. Ivě Staňkové, Ph.D. za odborné vedení při vypracovávání mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 OBJASNĚNÍ POJMŮ	11
NEORGANIZOVANÁ MLÁDEŽ	11
2 VOLNÝ ČAS	14
3 DOBROVOLNÁ SLUŽBA	18
3.1 KDO JE TO DOBROVOLNÍK	18
3.2 ANIMÁTOR VOLNÉHO ČASU	19
3.3 OSOBNOST DONA BOSCA	19
3.4 SALESIÁNI A VLIV JEJICH DÍLA NA MLADÉ ANIMÁTORY	20
3.5 ANIMACE.....	20
II PRAKTICKÁ ČÁST	25
4 KLIENT NZDM V ROLI ANIMÁTORA VOLNÉHO ČASU	26
4.1 CÍLE VÝZKUMU	26
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	27
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	28
4.5 METODA SBĚRU DAT	29
4.6 POSTUP ANALÝZY.....	29
5 INTERPRETACE A PREZENTACE VÝSLEDKŮ	33
5.1 ROZHOVOR S ANIMÁTOREM Č. 1.....	33
5.6 ROZHOVOR S ANIMÁTOREM Č. 6.....	39
5.7 ROZHOVOR S ANIMÁTOREM Č. 7.....	41
5.8 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	42
5.9 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	45
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	51
SEZNAM OBRÁZKŮ	52
SEZNAM PŘÍLOH	53

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je „Klient nízkoprahového zařízení v roli animátora volného času.“ Téma jsem si zvolila, protože jsem pracovala v nízkoprahovém zařízení, které je specifické svou činností, a kterou zaštituje salesiánský řád. Díky výchovnému stylu Dona Bosca, který je zakladatelem salesiánů se v této oblasti často angažují i tzv. animátoři – tj. dobrovolná role. Služba NZDM byla díky animátorům vždy obohacena a animátoři byli velkou pomocí odborným zaměstnancům. Úlohou animátorů byla především nabídka volnočasových aktivit, nebo pomoc s přípravou do školy. Díky tomu, že měli ke klientům věkově blízko, se také v nízkoprahovém zařízení utvářela příjemná atmosféra a tvořili se pevné a kamarádské vztahy. V neposlední řadě byli animátoři pro mnohé klienty „vzorem“. Během let, kdy jsem působila v tomto nízkoprahovém zařízení, se častěji začali o roli dobrovolníka – animátora zajímat mladí z řad klientů.

V první kapitole jsou vymezeny základní pojmy. Druhá kapitola se věnuje nízkoprahovým klientům a jejich roli v pozici animátora volného času.

Praktická část bakalářské práce je realizována na základě rozhovorů s klienty, kteří se stali animátory volného času nízkoprahového zařízení. V této části najdeme popsány metody sběru dat, výběr výzkumného souboru a analýzu získaných dat.

Očekávaný přínos práce spočívá ve zhodnocení zkušeností klientů, kteří se stali animátory. Zda jim jejich životní zkušenosti a zkušenosti v roli klienta pomáhá při práci a v přístupu k ostatním klientům.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBJASNĚNÍ POJMŮ

1.1 Sociální služby

Sociální službou se dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, rozumí činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.

Sociální vyloučení

O pojmu sociální vyloučení zákon (č. 108/2006 Sb.) říká, že sociálním vyloučením je vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnost se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace. Jde o základní pojmy i pro většinu sociálních služeb obecně.

Neorganizovaná mládež

Pod pojmem neorganizovaná mládež lze charakterizovat mladé lidi, kteří procházejí obdobím tranzitu mezi dětstvím a dospělostí, tzn. v době, kdy se setkávají se životními problémy, které nejsou schopni řešit sami (Svoboda, 2007).

Z dosavadních dobrovolnických a pracovních zkušeností není neorganizovaná mládež „problém“, nýbrž cílová skupina, které je potřeba dát možnost naplňovat svůj volný čas smysluplně.

V této práci se zabývá cílovou skupinou 11 až 26 let, navštěvující nízkoprahové zařízení v salesiánském středisku. Cílová skupina je vymezena věkem od 11 let do 26 let, protože se jedná o skupinu mládeže, která během dospívání, kdy jednotlivec vyžívá po stránce biologické, psychické a sociální, je ohrožena nezdravým psychickým a sociálním vývojem a sociální prostředí je pro ni ohrožující. Toto období je spojeno s hledáním vlastní identity (Matoušek, 2010, s. 268-270).

Sociální situace cílové skupiny a její hlavní potřeby

Cílovou skupinou jsou děti a mládež s vyšším rizikem sociálního selhání, případně v obtížných životních situacích. Tito mladí lidé potřebují doprovázení při zvládání pro ně náročných situací a obecně při přechodu mezi dětstvím a dospělostí. Někteří z nich mají špatně fungující rodiny (rodiče ve výkonu trestu, rodina v chudobě, rodiče drogově nebo

alkoholově závislí, rodiče s psychickými poruchami, rodiče v rozvodu, rodič samoživitel nezvládající péči apod.). Někteří klienti žijí v provizorním bydlení (ubytovny, domy na půl cesty, azyly). Někteří klienti nechodí do školy ani nepracují. Někteří klienti do školy chodí, ale nezvládají její nároky. Někteří klienti experimentují s návykovými látkami. Věk klientů sahá od 6 do 26 let. (Zařízení nepracuje s osobami závislými na návykových látkách a s bezdomovci.)

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v § 62 vymezuje NZDM takto: Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy.

Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.

Služba obsahuje tyto základní činnosti:

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- c) sociálně terapeutické činnosti,
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Princip otevřenosti (nízkoprahovosti)

Jedním z důležitých principů, které musí při práci v NZDM fungovat je nízkoprahovost. Nízkoprahovostí rozumíme, že poskytovatel realizuje službu tak, aby byla umožněna maximální přístupnost. „Realizovat službu nízkoprahově tedy znamená, snažit se odstraňovat technické, psychologické a sociální bariéry, které by bránili cílové skupině vstupu do prostoru zařízení či využití nabídky poskytovaných služeb.“ (Herzog, 2003, 82 - 83)

Herzog pojem „nízkoprahovost“ rozlišuje podle čtyř hledisek:

A) Prostorové hledisko – zařízení by mělo být umístěno v prostoru, který je klientovi co nejlépe dostupný a kam má klient nejlepší přístup.

B) Časové hledisko – doba, kdy je v zařízení otevřeno odpovídá potřebám klienta. Tedy by mělo být otevřeno v době, kdy klient má podmínky přijít do zařízení (jak z hlediska dne, tak měsíce a roku). Zároveň je provozní doba služby stabilní (nikoliv 14 dní otevřeno a pak 3 týdny bez varování zavřeno).

C) Sociální hledisko – služba by měla být nastavena tak, aby případná spoluúčast cílové skupiny na jejich nákladech odpovídala jejím možnostem. Vychází se při tom, že je třeba vzít v úvahu finanční možnosti samotného dítěte, nikoliv rodičů (rozdíl oproti DDM). Dítě využívá služby nejčastěji na základě vlastního rozhodnutí, s prostředky, které má běžně k dispozici.

D) Psychologické hledisko – služba, tj. od vzhledu zařízení, přes vybavení až po chování pracovníků by měla být nastavena tak, aby neodrazovala klienta z hlediska jeho vnímání pro něj bezpečného a příjemného prostředí. Klient by měl získat pocit, že se může do služby zapojit a v ní být s ostatními (jak s pracovníky, tak s dalšími klienty).

Principiálně jde o otevřenost ve vztahu ke všem mladým lidem a k jejich potřebám a touhám.

Někdy bývá „otevřenost“ chápána jako princip, který nedovoluje prakticky žádný zásah ze strany dospělých. Tímto způsobem je chápána tam, kde se otevřená práce považuje výlučně za sociální službu. V těchto případech jsou sociální pracovníci v roli těch, kdo nabízejí „produkty“ (personální a věcnou nabídku) svým klientům. Pokud ovšem chápeme „otevřenost“ jako pedagogický princip, nemůže nám být jedno, které aktivity mladí lidé zvolí (Kaplánek, 2012, s. 81).

Kritéria úspěchu v profesi

Kvantitativní kritéria: Počet klientů, u nichž se snížilo riziko sociálního selhání, zlepšil se školní prospěch, zlepšily se vztahy. Změna v počtu kontaktů klientů s policií.

Kvalitativní kritéria: Pozitivní změny v kvalitě života klientů, ve vrstevnických a rodinných vztazích.

2 VOLNÝ ČAS

Volný čas neorganizované mládeže má svá specifika

Jednostranné přecenění, anebo naopak oslabení či dokonce vymizení některé ze základních oblastí (rodinného života, práce, smysluplné aktivity ve volném čase, veřejně prospěšného působení) toto úsilí problematizuje a život dítěte a mladého člověka zplošťuje. Volný čas není pouhým průvodním jevem života, ale může se stát jeho aktivizujícím činitelem. To vyžaduje pronikat do jeho vnitřního uspořádání a odkrývat vnější souvislosti i možnosti volného času a uplatňovat je v praxi (Hofbauer, 2004, s. 11-12).

Jak vztah si děti a mladí lidé vytvářejí k volnému času?

Na pojetí a praxi volného času dětí a mládeže má kromě objektivních podmínek vliv také vztah účastníků k jeho aktivitám a institucím. Za účastníky pokládáme jak děti a mladé lidi, tak také dospělé organizátory, kteří mezi děti nebo mladými lidmi působí jako dobrovolní, externí nebo profesionální pracovníci. Jsou zaměřeni na jeho různé oblasti (zařízení volného času, sdružení dětí a mládeže, hromadné sdělovací prostředky, správu obce nebo vyšší články správy až po mezinárodní dosah) nebo na různé stránky obsahu (sport, turistiku, ochranu přírody, techniku, uměleckou tvořivost apod.). Děti, mladí lidé i jejich vedoucí jsou společnou aktivitou motivováni – mohou se na ní podílet počínaje záměrem a zpracováním projektu přes jeho realizaci až po zakončení a hodnocení jeho bezprostředního nebo dlouhodobého výsledku.

V postavení obou skupin se ovšem projevují odlišnosti. Děti a mladí lidé si účastí na volnočasových aktivitách osvojují nový obsah a získávají novou sociální zkušenost. Dospělí mezi nimi působící a za činnost odpovědní jim v tom pomáhají, rozvíjejí jejich výchovu ve volném čase, prostřednictvím volného času a k volnému času a touto svou výchovnou a lidskou zkušeností se sami obohacují. Každá z obou skupin tak svému „partnerovi“ poskytuje nejen nové poznání o příslušné oblasti, nýbrž také o sobě a svých lidských kvalitách. Obě se tak v průběhu společné činnosti vzájemně doplňují. (Hofbauer, 2004, s. 33-34).

Aby smysluplná realizace volného času rozvíjela různé stránky osobnosti dítěte a mladého člověka, probouzela zdravé sebevědomí a upevňovala správný způsob života, vyžaduje naopak aktivní přístup. A naopak – neznalost toho, jak využít existujících možností,

posiluje jeho izolaci od volnočasových aktivit a ztěžuje vstup i do dalších oblastí života (Hofbauer, 2004, s. 44).

Začátek je v rodině

Vliv má rovněž realizace volného času uvnitř rodiny, podmíněna zejména způsobem jejího života, postoji a výchovnou praxí rodičů vzhledem k dětem nebo časovými a hmotnými předpoklady vytvářenými pro volnočasovou činnost. Připravenost rodičů umožňuje, aby v tomto ohledu nepůsobili ani jako činitel direktivně rozhodující, ani neponechávali volný průběh živelnosti, nýbrž aby byli spíše inspirátorem, iniciátorem nebo spoluorganizátorem aktivit svých dětí a celé rodiny. Někdy však mezi touto možností a skutečností zeje mezera a nejsou vyrovnávány ani hendikepy dětí ze sociálně a výchovně slabších rodin. Přes všechny problémy však rodina zůstává východiskem, na němž v mnohém závisí bohatost současných zážitků dítěte a jeho připravenost na volnočasový život ve společnosti (Hofbauer, 2004, s. 57).

Tento stav (finanční stránka rodiny) oslaboval postavení dětí ve třídě nebo vrstevnické skupině, snižoval jejich sebevědomí a vyvolával frustraci. Jindy děti svoji nespokojenost obracely proti rodičům jako údajné příčině menších možností, jichž se jim dostávalo ve srovnání s dětmi z bohatších rodin. Některé z nich tak neměly příležitost rozvíjet svoje zájmy, nadání a další předpoklady a plně rozvíjet svoji osobnost. Vzhledem k nim se tak neuplatňovala rovnost šancí, k níž vyzývá a zavazuje Úmluva o právech dítěte (Hofbauer, 2004, s. 60).

V současné praxi se uplatňují způsoby, jak tyto problémy (negativní – závislosti, zneužívání apod.) alespoň omezit, jejich důsledky napravovat a zejména jak jim předcházet. Volnočasové aktivity usnadňují překonávat odstup nebo izolaci mezi různými životními i výchovnými prostředími dětí, zvláště mezi rodinou, školou, sdružením, zařízením volného času a obcí. O vzájemnou informovanost, spolupráci a podporu usilují některé složky, složky dobrovolných sdružení nebo zařízení volného času a volí k tomu různé cesty (Hofbauer, 2004, s. 64).

Přirozená prostředí a nové formy jejich využití ve volném čase

Po nástupu průmyslového kapitalismu se začaly spontánní volnočasové aktivity dětí a mládeže nemajetných rodin rozvíjet v přirozeném, nikoli však příznivém městském

prostředí: na ulicích nebo náměstích, v prolukách městské zástavby a na volných, jinak nevyužívaných prostranstvích. Taková místa slouží neorganizované dospívající a dospělé mládeži dodnes (Hofbauer, 2004, s. 79-80).

V současnosti se doceneňuje spontánní činnost dětí a mládeže. Proto zařízení vytvářejí podmínky i pro neorganizované využití volného času podle aktuálního zájmu jednotlivců i skupin, vymezené pouze provozní dobou zařízení a pedagogicky i organizačně ovlivňované jen nepřímo. Účastníkům umožňuje vstupovat do nových činností a prostředí, vyrovnávat nutnost podřizování se denním povinnostem v rodině a škole, rozhodovat se a jednat podle vlastní volby. Spontánní aktivity bývají dětmi a mladými lidmi oblíbeny právě pro tuto volnost a neformálnost.

V současnosti se jako živý podnět projevuje vznik a působení zájmových klubů, které charakterizuje rozvoj zájmů a kontaktů obdobně orientovaných účastníků a současně volnější vztahy, nesvázané rytmem soustavné činnosti uskutečňované několikrát do týdne. Takové kluby vznikají podle cílových skupin odlišujících se věkem (předškoláků, teenagerů) nebo zájmem (počítačové, žonglérů, kluby/čajovny). Zvýšená pozornost se přitom věnuje neorganizovaným dětem a mládeži (včetně romského etnika), nezaměstnaným nebo jinak znevýhodněným mladým lidem. Jejich postavení a zájmům vycházejí vstříc kluby otevřených dveří, nízkoprahová nebo multikulturní zařízení umožňující vyzkoušet různé druhy činnosti a zájem dosud nezapojených dětí rozvíjet tak, aby se rozhodly pro soustavnější činnost v některém oboru (Hofbauer, 2004, s. 89-90).

Aktivity volného času pomáhají řešit negativní jevy mezi dětmi a mladými lidmi

Účinné výchovné zhodnocování volného času mladými lidmi i jejich okolím je účinnou prevencí těchto problémů, a jeho nedostatek patří naopak k příčinám sociálně patologických jevů. Základní úkol spatřuje v budování mostů k takto ohroženým dětem a mladým lidem, o něž by se jinak nikdo nestaral. Mezi uplatňované přístupy patří: vycházet z poznání, co mladí lidé takto ohrožení sami chtějí; uhlazovat hrany a být zprostředkovatelem v jejich konfliktech; provázet je v obtížných životních situacích včetně jednání s úřady a před soudy; stávat se poradcem pro jejich účast v „normálních“ aktivitách ve stabilizovaných a stabilizujících zařízeních volného času; připravovat a uskutečňovat nové nabídky. Za základní přístup se také v této činnosti pokládala nikoli represe, nýbrž prevence (Hofbauer, 2004, s. 95-96).

Častým, oblíbeným a významným způsobem realizace volného času dětí a mládeže je jejich sdružování. Jeho základem na rozdíl od rodiny a školy – dobrovolné rozhodnutí dítěte a mladého člověka do sdružení vstoupit a účastnit se jeho činnosti; přijmout jeho hodnotovou orientaci a uplatňovat jeho cíle, obsahové a organizační zásady; svoje znalosti a dovednosti, aktivitu a čas nevyužívat pouze pro vlastní rozvoj nebo podíl na výhodách, nýbrž také ve prospěch svých vrstevníků nebo prostředí. Takto člen sdružení rozvíjí svoji osobnost, sociální vztahy a osvojuje si žádoucí hodnoty. Vymezení přiměřeně náročných požadavků, závazných mechanismů (při vstupu do sdružení a při plnění jeho programu a konkrétních požadavků) i tradičních rituálů umožňuje probouzet a uspokojovat zájmy členů a současně klást na ně požadavky. Dobrovolná účast rozšiřuje prostor a možnosti života dítěte a mladého člověka, naplňuje ho novými zážitky a zkušenostmi, spojuje realizaci individuálních potřeb a zájmů s účastí na společné činnosti.

Pro mnoho dětí a mladých lidí je první, a často také jedinou formou dobrovolného sdružování neformální vrstevnická skupina. Vytvářejí ji mladí lidé blízkého věku a obdobného zájmu, často také téhož pohlaví a blízkého sociálního statusu. Vrstevnické skupiny vznikají nejprve v místě bydliště, později se dosah jejich působení zvětšuje. Tyto skupiny v minulosti byly a dodnes jsou výrazem potřeby člověka navazovat neformální mezilidské kontakty.

Příslušnost k takovéto skupině poskytuje zázemí a ochranu, kompenzuje jejich sociální a citovou deprivaci, vytváření sociálních vztahů a pocitu bezpečnosti má pro jejich členy někdy stejný význam jako obsah činnosti. Pomáhá překonávat sociální izolaci a přispívá k jejich socializaci a k osvojování pozitivních hodnot. V některých případech však působí opačným směrem. Důsledkem se tak stává antisociální a delikventní chování.

Pozitivně zaměřené vrstevnické skupiny se věnují společným hrám, jednouchým soutěžím a sportování, zábavě nebo „objevování“ svého okolí a svým členům umožňují vstupovat do vzájemné komunikace. Stanovují si jednoduché, přístupné a krátkodobé cíle, mají různý stupeň soudružnosti i délku trvání, postrádají pevnou organizační strukturu. Přitom však mohou podněcovat intenzivní zážitky, trvalé vzpomínky a hlubší osobní vztahy (Hofbauer, 2004, s. 98-99).

Pokud tento vzorec nemají v rodině, hledají ho jinde. Jednou z možností je právě NZDM.

3 DOBROVOLNÁ SLUŽBA

Dobrovolnickou službu upravuje zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Ta je vymezena v § 2 jako činnost, při níž dobrovolník poskytuje:

pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase.

3.1 Kdo je to dobrovolník

Každý z nás si pod slovy dobrovolník – dobrovolnictví představí něco jiného. Můžeme se shodnout na tom, že dobrovolnictví provází člověka od nepaměti. Každý z nás je v životě někdy dobrovolníkem. Těžko se hledá hranice mezi pomocí příbuzným, sousedům nebo cizím kolemjdoucím, kterým nabídneme pomoc, a dobrovolnou prací pro školu či sportovní klub. Tato forma dobrovolné pomoci se vyznačuje znaky jako samozřejmost, spontánnost a bez nároku na odměnu či vděk. Motivací k dobrovolné pomoci je předpoklad: „Dnes já tobě, zítra ty mně.“ Řada lidí se v této situaci necítí jako dobrovolník a nechtěla by být tímto slovem označována.

Kdo je to tedy dobrovolník – je to člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti. V životě se můžete setkat s řadou různých druhů dobrovolnictví.

Dobrovolnictví, na němž staví neziskové organizace a které organizují také dobrovolnická centra, označujeme jako veřejně prospěšné dobrovolnictví. Má řadu podobných rysů jako občanská výpomoc, ale zároveň se vyznačuje dalšími znaky. Role dobrovolníka je vymezena tak, aby se příjemce mohl na ni v dohodnutém rámci spolehnout. Místem uplatnění pro veřejně prospěšné dobrovolnictví jsou většinou nestátní neziskové organizace, jež se snaží získat dobrovolníky z řad veřejnosti, ať se již jedná o jednorázové akce nebo dlouhodobou spolupráci. Dobrovolnictví je často profesionálně organizováno, aniž by ztratilo svoji spontaneitu. Je pravidelným a spolehlivým zdrojem pomoci pro organizaci, která s dobrovolníky pracuje, a zároveň zdrojem nových zkušeností, zážitků i příležitostí pro osobní růst dobrovolníků (Novotný, 2003, s. 34).

Dobrovolnictví není oběť, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je

zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacím v mezilidských vztazích (Sozanská, 2006, s. 18).

3.2 Animátor volného času

Nízkoprahové zařízení se nachází v tzv. salesiánském středisku, kde je více zvykem nazývat mladé dobrovolníky jako animátory. Zakladatelem salesiánů je italský kněz Don Bosco. Pracoval s neorganizovanou mládeží a v salesiánských střediscích se navazuje na jeho výchovný styl.

3.3 Osobnost Dona Bosca

Zakladatel salesiánů se jmenuje Jan Bosco, ještě přesněji Giovanni Melchiorre Bosco. Tak jaký Don? Je to italské označení pro kněze. Oslovení „Don Bosco“ se rozšířilo s takovou oblibou, že už mu zkrátka zůstalo.

Don Bosco pocházel z chudé italské rodiny, narodil se 16. 8. 1815 v Becchi (Piemont). Když se v roce 1841 stal knězem, začal pracovat mezi opuštěnou mládeží. Shromáždřoval problémové chlapce, o které se nikdo nestaral. Pečoval o ně, aby neměli hlad, vychovával je a každého nechal vyučit řemeslu.

Don Bosco měl zvláštní talent na to, aby si ho mladí lidé oblíbili. Když si získal jejich srdce, uměl je citlivě doprovázet k dobrému životu. S velkou předvídavostí se snažil předcházet jejich slabostem a životním omylům. Považoval se více za jejich přítele než učitele. Jako své kněžské heslo si zvolil DA MIHI ANIMAS, CETERA TOLLE (Dej mi duše, ostatní si vezmi). V něm prohlašuje, že mu jde jen o spásu lidských duší a všechno ostatní je ochoten obětovat.

Don Bosco myslel ve velkém. Už za svého života pracoval na vytvoření široké sítě lidí, kteří budou v práci pro mladé pokračovat. Za svého ochránce si zvolil sv. Františka Saleského, a proto se jeho následovníci nazývají „salesiáni“. Již před smrtí Dona Bosca měli 64 domů a přes tisíc členů v Itálii a na mnoha místech ve světě. Roku 1875 vyslal první misijní výpravu do Jižní Ameriky. Zemřel 31. 1. 1888 a o 46 let později byl prohlášen za svatého. Je patronem nakladatelů, učňovské mládeže a nese titul Otec a učitel mládeže.

3.4 Salesiáni a vliv jejich díla na mladé animátory

Většina salesiánských institucí (nejznámější jsou salesiánská střediska mládeže) realizuje jak výchovné, tak sociální programy. Těžištěm těchto programů jsou oratoře a kluby, tedy zařízení (či součásti salesiánských středisek), která pracují na principu otevřenosti (v rámci sociálních služeb mluvíme o „nízkoprahovosti“). Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, jakož i otevřené kluby při domech dětí a mládeže nemohou používat obvyklé pedagogické metody, ale musejí používat takové metody práce s mládeží, které umožní osobní i skupinové doprovázení mladých lidí v rámci návštěvy oratoře či klubu, případně v rámci dalších aktivit mimo zařízení (tábory, výlety atp.). Vzhledem k tomu, že v České republice zatím není rozvinuta metodika pro takový typ práce, vycházejí salesiáni a ostatní pracovníci salesiánských zařízení do značné míry z metod individuální sociální práce, které však jsou spíše vhodné pro poradenskou činnost či pro řešení konkrétních sociálních problémů. Pro práci s otevřenou skupinou návštěvníků středisek se hodí spíše metody animační, které se realizují zejména v románských zemích, ve Švýcarsku a v trochu odlišné formě také ve Velké Británii a dalších zemích.

3.5 Animace

Slovo „animace“, které zdomácnělo v románských jazycích, má svůj původ v latinském výrazu „anima“ (= duše). Animovat tedy znamená oduševňovat, tzn. dávat duši, přičemž slovo „duše“ se zde chápe (podobně jako v semitských jazycích) jako ekvivalent slova „život“. Proto můžeme slovo „animace“ překládat jako „oživení“ nebo „probouzení nadšení“, ale také jako „naplnění životem“ nebo „duchem“ (Kaplánek, 2013, s. 13).

Dalo by se předpokládat, že animátor je člověk, který animuje. Leč tento předpoklad neplatí tak úplně. Pokud se v katolické církvi (v některých zemích) začal používat místo pojmu „vedoucí“ pojem „animátor“, je to jenom odrazem úsilí o novou formu vedení, které by už nemělo být autoritativní a shora, ale spíše demokratické a zdola. Animátorem v tomto smyslu také nemusí být přímo formální vedoucí skupiny, ale i některý člen, který má úkol či roli „oživovatele“ či toho, kdo přichází s novými nápady. V některých případech je název „animátor“ vyhrazen pro určitou konkrétní profesi (ve Francii nebo ve Švýcarsku specifická profese v rámci sociálních služeb, na Slovensku určitá funkce v oblasti cestovního ruchu).

V našem pojednání si však pod pojmem animátor představujeme člověka, který realizuje animační přístupy v sociální práci anebo v pedagogice, případně v dramatickém umění nebo v jiné oblasti práce s jednotlivci a skupinami.

Vzhledem k tomu, že se animace od začátku svého rozvoje v šedesátých letech 20. století široce diferencovala, je obtížné stanovit, co je společným znakem animátora ve všech typech animace. Pokud ovšem vycházíme z předpokladu, že při animaci dochází k objevování a uvolňování skrytého potenciálu, který dřímá v jednotlivcích i ve skupinách, a že animátor tento potenciál pomáhá objevovat a rozvíjet, a navíc jej podporuje, a pokud jde o výchovnou animaci, musí jej také trochu usměrňovat, můžeme vnímat dvě základní funkce animátora, a to je *animateur* (vnáší nadšení a motivaci) a *enabler* - svou intervencí umožňuje realizaci podnětů členů skupiny (Kaplánek, 2013, s. 16-17).

Všechny druhy animace, které jsme si představili, mají dva společné principy. Prvním principem je ústřední role animátora, ať už ho chápeme jako vychovatele nebo sociálního pracovníka, anebo jako podněcovatele občanských či kulturních aktivit; druhým principem je role skupiny.

Východiskem pro naše jednání v každodenních situacích jsou naše postoje. Výchova chápána jako animace je možná jedině tehdy, když vychovatel udrží v rovnováze vstřícnost a autoritu, takže dokáže na jedné straně bezpodmínečně přijímat mladé lidi takové, jací jsou, a na druhé straně umí stanovit hranice, formulovat požadavky, důsledně vyžadovat jejich plnění a přitom korigovat chování těch, kteří jsou mu svěřeni. Od vychovatele se očekává určitá zralost (dospělost): má být vnímavý k potřebám mládeže, ale současně nemůže zapomenout na to, že reprezentuje určité hodnoty. Pollo, používá v této souvislosti výraz „dospělé přijetí světa mládeže“ a upozorňuje na několik forem nezralého postoje vychovatelů, které znemožňují vychovávat metodou animace (Kaplánek, 2013, s. 62).

3.5.1 Animátor jako „profesionál vztahů“

Pokud se v pomáhajících profesích hovoří o profesionalitě vztahů, většinou se klade důraz na jasné rozlišení rolí, čímž může i vychovatel (pokud jej chápeme také zčásti jako pomáhající profesi) předejít rizikovým faktorům, jako je třeba nereálné očekávání ze strany vychovávaných nebo nepřiměřená citová vazba mezi vychovatelem a vychovávaným. V této souvislosti je namístě upozornit, že v kontextu kulturní animace není profesionalita vztahů určována odstupem vychovatele, ale naopak schopností jeho empatie a otevřenosti, samozřejmě za předpokladu zralého přístupu, při němž si vychovatel neustále svoji roli

uvědomuje. Prvním znakem profesionálního vztahu animátora je opravdovost (autenticita) jeho vztahů k lidem, s nimiž se stýká a pracuje. Jeho vztahy nemohou být pouze maskou, kterou na sebe vezme v pracovní době a s koncem pracovních povinností ji odloží. Od animátora se vyžaduje skutečný zájem o mladého člověka a touha přispět k jeho všestrannému rozvoji. Proto můžeme v této souvislosti hovořit o vychovatelské lásce. Pokud ovšem používáme výraz láska, chápeme ho ve smyslu biblického agapé (Kaplánek, 2013, s. 64).

Animátoři - Chceme podporovat rozměr ochotné nezištné služby (dobrovolnictví) mladých lidí ve prospěch mladších. Pro děti samotné je role o pár let staršího kamaráda, kamarádky, nezastupitelná, jelikož zaměstnanec většinou dělí od dítěte větší věkový rozdíl a má také jinou roli v procesu výchovy než pedagog profesionál.

3.5.2 Poznámky k uplatnění principů animace v salesiánských střediscích

Jak vyplývá z předchozího textu, uplatňují salesiáni některé principy animace, aniž by je měli teoreticky zpracované. Většinou ani slovo „animace“ nepoužívají, zatímco označení „animátor“ je dost oblíbené. Je zajímavé, jak rychle se výraz „animátor“ po roce 1989 rozšířil z Itálie do českého a slovenského prostředí. Můžeme se domnívat, že je tomu tak proto, že dvě velmi rozšířená celosvětová hnutí stojící u zrodu institucionalizované pastorační mládeže v českých a moravských diecézích mají svůj původ v italském prostředí a čerpají z něj podněty (fokolarini a salesiáni). Výraz „animátor“ se v českém prostředí považoval z historických důvodů za vhodnější než „vůdce“ nebo „vedoucí skupiny“ či „skupinový vedoucí“. Vzhledem k tomu, že „animovat“ neznamená v prostředí italské církve pouze „oduševňovat“ nebo „oživovat“, ale také „dát přitažlivou formu“ nebo „udělat zajímavým“, došlo k tomu, že se začali jako „animátoři“ označovat nejen členové skupiny, kteří přicházejí s nápady a s iniciativou, ale také vedoucí skupin (společenství) a obecně ti, kdo se aktivně podílejí na přípravě programu nějaké skupiny. Proto v českém katolickém prostředí výraz „animátor“ zdomácněl, ale význam slova „animace“ zůstal neznámý. Pokud uvažujeme o prvním principu kulturní animace – osobnostní zralost vychovatele projevující se vyváženým vztahem k životu mladých lidí – můžeme konstatovat, že se v salesiánských střediscích dbá o osobnostní růst zaměstnanců i dobrovolníků, a to na základě zkušenosti, *že více vychováváme tím, kdo jsme, než tím, co děláme* (Kaplánek, 2012, s. 86-87).

3.6 Animátor v NZDM

Neodkládej na zítřek dobro, které můžeš udělat dnes. Možná už zítra nebudeš mít čas.

Don Bosco

Stát se animátorem v NZDM může člověk od 15 let a dodržuje organizací stanovené podmínky:

- účastní se úvodního školení a pravidelných setkání animátorů
- pravidelně dochází na službu
- respektuje preventivní systém Dona Bosca
- dbá na své vzdělání a povinnosti
- setkává se pravidelně se svým mentorem

Náplň práce animátora v NZDM

- je pomoc při zajištění přijatelných volnočasových aktivit
- jeho úkolem je být mezi dětmi
- aktivně nabízet účast na probíhajících aktivitách (měsíční témata, soutěže, tvoření ap.), případně být nápomocen odborným pracovníkům při jejich realizaci
- podílí se na realizaci služeb dle Nabídky Klubu dětí a mládeže v oblasti výchovných, vzdělávacích a aktivizačních činností, je ztotožněn s Principy salesiánské práce
- v době kdy má službu se účastní závěrečného hodnocení dne s ostatními animátory a odbornými zaměstnanci
- účastní se měsíčního vzdělávání animátorů
- plní další úkoly uložené vedoucím animátorů nebo některým z odborných pracovníků NZDM

Jak animátory vzděláváme:

Kromě základního proškolení na začátku školního roku, je animátorům nabízena také možnost rozvíjet se v dalších znalostech a dovednostech, především v oblasti pedagogiky, psychologie, základy první pomoci. Pro mladé dobrovolníky jsou připravena pravidelná

setkání jednou měsíčně. Na víkendových setkáních se dobrovolníci mohou prohloubit mimo jiné v duchovním životě (na principu dobrovolnosti).

Další dobrovolnou nabídkou vzdělávání je dvouletý animátorský kurz.

Jedná se o dvouletý kurz, který realizují Salesiánské kluby mládeže, z. s. a naši mladí animátoři mají možnost se tohoto kurzu účastnit. Kurz tvoří 4 víkendy ročně (4 x 2 roky) a probíhá na různých místech v ČR, většinou v salesiánských střediscích. Každý rok na podzim se otvírá nový běh, a to střídavě v Čechách a na Moravě. Cílovou skupinu tvoří středoškoláci, tzn. věkem od 15 do 19 let se zájmem sloužit v salesiánském středisku jako animátoři. Předpokládáme alespoň pasivní zkušenost s prací s dětmi.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 KLIENT NZDM V ROLI ANIMÁTORA VOLNÉHO ČASU

S rostoucím společenským uznáním dobrovolnictví však budou přibývat lidi, kteří by nejprve potřebovali porozumět a pomoci sami sobě, než budou schopni pomáhat jiným.

Děti a mladí lidé si účastí na volnočasových aktivitách osvojují nový obsah a získávají novou sociální zkušenost. Aby smysluplná realizace volného času rozvíjela různé stránky osobnosti dítěte a mladého člověka, probouzela zdravé sebevědomí a upevňovala správný způsob života, vyžaduje naopak aktivní přístup.

Animátor naplňuje volný čas klientů NZDM na bázi dobrovolného zapojení. Uskutečňuje to pomocí her, společenských a primárních témat a aktivit. Mnohdy tak utváří tvář organizace, buduje kamarádské vztahy a věnuje svůj čas, když odborní pracovníci vedou individuální rozhovory.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat, zda mohou zkušenosti klienta NZDM být přínosem pro dobrovolnou službu.

Práce je zaměřena právě na tyto mladé, kteří ze z klientů stali animátory volného času a jak se jejich zkušenosti odráží na roli animátorů. Většinou jde o mládež, která není zvyklá mít organizovaný volný čas, nemá stabilní rodinné zázemí, nebo má problém se začlenit do běžné sociální skupiny.

Během působení v nízkoprahovém zařízení, jsem se setkávala a pracovala s animátory, kteří si prošli kurzem Animátora volného času nebo měli již zkušenosti s prací s dětmi a mládeží. Poslední roky se však projevila touha stát se animátorem v NZDM u klientů. Snahou odborných zaměstnanců bylo najít způsob jak jim tuhle touhu naplnit a doprovázet je na této cestě.

4.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, zda animátorům nízkoprahového zařízení pomáhají a jsou přínosem v dobrovolné činnosti jejich zkušenosti z pozice klientů NZDM a zjistit, jak se získané zkušenosti promítají do činnosti dobrovolné služby vybraných animátorů při práci s klienty NZDM.

4.2 Výzkumné otázky

V typickém případě kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí základní výzkumné otázky. Otázky může modifikovat nebo doplňovat během výzkumu, během sběru a analýzy dat. Z tohoto důvodu se někdy kvalitativní výzkum považuje za emergentní nebo pružný typ výzkumu. (Hendl, 2012)

Výzkumné otázky mají po gramatické stránce podobu tázacích vět. Přestože je kvalitativnímu výzkumu vlastní určitá otevřenost a spoléhání se na improvizaci, je třeba otázku formulovat jasně. Tak abychom na konci své práce dokázali rozpoznat, zda jsme na ni odpověděli, či nikoli. V souladu s cirkulární povahou kvalitativního výzkumu prověřujeme svoji výzkumnou otázku znovu při vstupu do terénu, v průběhu sběru dat i při samotné analýze. (Švaříček, 2007)

Hlavní výzkumná otázka

Jaký přínos mají zkušenosti klientů nízkoprahového zařízení v jejich službě animátora volného času?

Vedlejší výzkumné otázky

1. Jaké jsou zkušenosti klientů z nízkoprahového zařízení, kteří se stali animátory volného času?
2. Jakým způsobem se zkušenosti klientů nízkoprahového zařízení promítají do jejich dobrovolné služby?
3. Jak vnímají svoji dobrovolnou roli po přechodu z role klienta na animátora?

4.3 Pojetí výzkumu

Za účelem zjištění, jak se zkušenosti klientů NZDM promítají do jejich služby animátorů volného času, bylo zvoleno pojetí kvalitativního výzkumu. Zde se nabízí několik různých druhů desingů a přístupů, které je možné využít v práci s daty. Švaříček (2007, s. 28) zdůrazňuje, že je důležité posuzovat celý proces kvalitativního zkoumání a nikoliv se ubírat pouze k výsledku výzkumu.

Hlavním důvodem výběru kvalitativního přístupu bylo porozumění osobním zkušenostem klientů, kteří se stali animátory volného času, ve smyslu, jak na základě svých zkušeností pracují s klienty a jak se tyto faktory dále promítají do jejich přístupu ke klientům.

Na základě stanoveného výzkumného cíle bylo zvoleno fenomenologické zkoumání, které, jak uvádí Hendl (2012, s. 130), popisuje a analyzuje prožitou zkušenost se specifickým fenoménem, kterou má určitý jedinec nebo skupina. Výzkumník se v případě fenomenologického zkoumání snaží vstoupit do vnitřního světa respondenta a porozumět významům, které dotyčný své zkušenosti přikládá. Získaná data se analyzují, vytváří se popis a interpretace sdělených prožitků, aby bylo možné poskytnout vhled do dané problematiky tomu, kdo jej předtím neměl (Hendl, 2012, s. 130 - 131).

4.4 Výzkumný soubor

Důležitou součástí výzkumu je výběr vhodných účastníků, neboť na správném výběru závisí úspěšnost daného šetření. Řiháček (2013, s. 13) uvádí, že interpretativní fenomenologická analýza pracuje s nižším počtem respondentů. Smith in Řiháček (2013, s. 13-14) zdůrazňuje, že je zapotřebí, aby respondenti dobře reprezentovali daný fenomén, a tedy je nutné, aby výzkumník pečlivě vybral vhodné participanty, přičemž volba respondentů vychází ze záměrného výběru.

Součástí výzkumu je výběr vhodných respondentů, na kterém závisí úspěšnost šetření. Vzhledem ke zkoumanému cíli bude výzkumným souborem mládež ve věku 15 – 26 let navštěvující nízkoprahové zařízení Zlínského kraje, kteří se z uživatelů nízkoprahového zařízení stali dobrovolnými animátory.

Úzká věková hranice může být limitující, ale za to bude více intenzivní a nabídne hloubkové řešení, ale zajímavý určitě bude jejich přístup a průběh životní situace a motivace.

V rámci výzkumného šetření budou respondenti osobně osloveni výzkumníkem.

Po přepsání rozhovorů a následné analýze byly nahrávky smazány z důvodu ochrany osobních údajů. Účastníci výzkumu odpovídali na otevřené otázky.

V interpretativní fenomenologické analýze preferujeme bohatost dat před jasně stanoveným počtem respondentů (Smith in Řiháček, 2013, s. 14). Výzkumu se zúčastnilo 7 osob, se kterými byl proveden polostrukturovaný rozhovor.

Podmínkou výběru byli animátoři volného času v nízkoprahovém zařízení, kteří prošli službou jako klienti.

4.5 Metoda sběru dat

Vzhledem k zaměření výzkumu jsem si pro svůj kvalitativní výzkum zvolila nejrozšířenější metodu výzkumného šetření, a to polostrukturovaný rozhovor. Otázky byly vytvořeny před osobním setkáním s respondenty, protože to vyžaduje náročnější technickou přípravu.

Sběr dat s vybranými respondenty tedy proběhl formou polostrukturovaných rozhovorů.

Polostrukturované dotazování se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací. Zvláštní pozornost je nutné věnovat začátku a konci rozhovoru. Na začátku dotazování je nutné prolomit případné psychické bariéry a zajistit souhlas se záznamem. (Hendl, 2012)

Výzkumu se zúčastnilo sedm osob, se kterými byl proveden polostrukturovaný rozhovor. Polostrukturovaný rozhovor je nejčastěji užívanou metodou sběru dat v rámci interpretativní fenomenologické analýzy, kdy respondent volně mluví o tématu a rozvíjí své myšlenky, zatímco výzkumník v reálném čase sleduje, co se v rozhovoru vynoří a v případě potřeby lze rozhovor usměrnit tak, aby nedošlo k odchýlení se od tématu (Smith in Řiháček, 2013, s. 15).

4.6 Postup analýzy

I přesto, že (Smith in Řiháček, 2013, s. 16) zdůrazňuje, že neexistuje přesný způsob při provádění analýzy, nabízí začátečníkům postup, který napomůže ke kvalitnímu zpracování dat. Tento obecný postup byl využit i v rámci zpracování dat v této bakalářské práci.

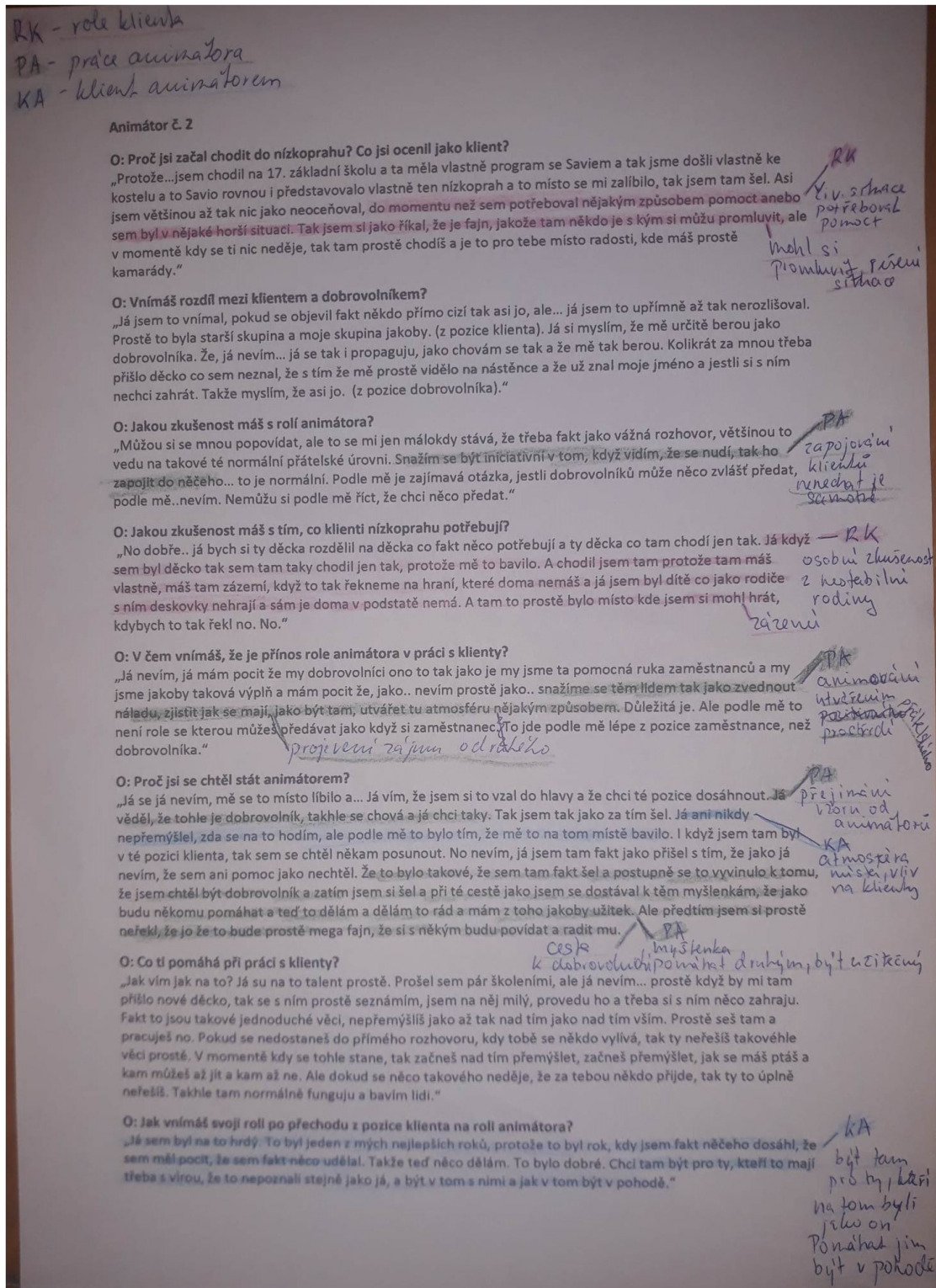
Nultou fází výzkumu je reflexe výzkumníkovy zkušenosti s daným tématem. Jde především o uvědomění si vlastní motivace pro práci s tématem, díky níž lze pracovat s daty a zajistit přitom validitu naší analýzy (Smith in Řiháček, 2013, s. 17).

Ze svých pracovních zkušeností ve dvou nízkoprahových zařízeních, kde jsem působila několik let, a obojí fungovali na principu myšlenky Dona Bosca a na základě salesiánské práce, tudíž styl práce byl podobný a mě blízký. V prvním NZDM ve kterém jsem pracovala, bylo znát, že najít dobrovolníky pro tuto oblast činnosti je velmi těžké, až nemožné. V druhém NZDM, však byla role dobrovolníků – animátorů běžná. Nebylo vždy dostatek adeptů, ale jejich role už tam byla i tak celkem zažitá. Animátoři však byli většinou z řad zkušeným mladých, proto mě nadchla touha klientů, stát se animátory. S kolegy jsme

se snažili i klienty vést k dobrému způsobu života, a proto i touto cestou jsme se je snažili vést a společně dotáhnout jejich cestu k animátorství do konce.

První krok analýzy představuje důkladné pročtení výpovědí respondentů, kdy se výzkumník snaží vžít do respondentových odpovědí a vidět svět jeho očima (Smith in Řiháček, 2013, s. 17). V rámci opakovaného poslechu nahrávek a čtení docházelo k detailnímu seznámení se zkušenostmi, které se respondent snažil předat.

Druhý krok analýzy lze označit jako počáteční poznámky a komentáře. Výzkumník pracuje s přepsaným textem a jedná se o nejdetailnější část analýzy. Nutná je výzkumníkova plná otevřenost vůči obsahu. Nedoporučuje se zahrnout žádné části výzkumného materiálu, neboť se později mohou ukázat jako důležité, i když tomu tak na první pohled nemuselo být (Smith in Řiháček, 2013, s. 17-18). Poznámky byly psány po pravé straně textu a cílem bylo zachytit vše zajímavé a podstatné. Tyto pasáže byly barevně zvýrazněny, z kterých se postupně objevovala důležitá témata.

Obrázek 1 – Ukázka druhé fáze pracování s daty

Třetí fáze analýzy zahrnuje redukci dat a poznámek prostřednictvím formulování vznikajících témat. Zde se výzkumník zabývá vlastními komentáři. Cílem je převést poznámky do výstižných témat (Smith in Řiháček, 2013, s. 19).

Čtvrtým krokem analýzy je mapování vzájemného propojení témat. Z některých témat se stanou hlavní, jiná se stanou nadřazená a některá se propojí v jedno (Smith in Řiháček, 2013, s. 19-20). Nedůležitá témata byla vyřazena.

Závěrečnou fází analýzy je hledání souvislostí, které z témat se jeví jako nejsilnější, dochází k revizi témat. Díky uvědomění si, které z témat se stalo nadřazeným, můžeme analýzu posunout na teoretičtější úroveň (Smith in Řiháček, 2013, s. 21).

5 INTERPRETACE A PREZENTACE VÝSLEDKŮ

„Bud' veselý a plň si své povinnosti.“ — Giovanni Bosco

Prezentace výsledků spočívá v převedení témat do vyprávěcí podoby. Témata jsou doplněna o vlastní komentáře a přímé citace respondentů. Přímé citace jsou u všech rozhovorů vyznačeny kurzívou.

5.1 Rozhovor s animátorem č. 1.

Prvním účastníkem rozhovoru byla žena, 20 let, romského původu. Setkání jsme si domluvili prostřednictvím elektronické komunikace na sociálních sítích. Respondentka byla v tématu otevřená. Vyprávěla své zkušenosti z NZDM, a to jak z pozice klienta, tak z role animátora. Animátorkou v NZDM působila jen krátce, protože jí to komplikace v osobním životě nedovolili. Práce s dětmi a mládeží ji však bavila a během své animátorské služby se rozhodla studovat pedagogickou školu, i když ji nakonec nedokončila a teď studuje jiný obor. Byla pro mě odrazovým můstkem pro další rozhovory. Celý rozhovor probíhal osobně. Animátorkou byla ve věku 17 let.

Role klienta

Rozhovor začal sdílením toho, proč začala navštěvovat nízkoprahové zařízení a jaké zkušenosti zažila animátorka v roli klienta. *...trávila jsem tam svůj volný čas, protože mě to tam bavilo a hrála jsem různé hry s děckama a že mě vyslechli, když jsem potřebovala.*

Z toho plyne, že respondentka nejprve přišla s tím, že je to místo, kde může trávit volný čas, ale postupně zjišťovala, že je to i místo, kde ji vyslechnou, když si přijde říct o radu, nebo nějakou pomoc. Vzhledem ke svým životním okolnostem, toto místo začala využívat pravidelně a pomáhalo jí sdílení jejích trablů v dospívání. Bylo to pro ni místo, kde se může nejen odreagovat od běžných starostí, ale také místo kde se může svěřit, kde najde pomocnou ruku. *A klienti se tam chodí bavit, nebo když potřebujou pomoci s nějakýma úkolama, tak dobrovolníci jim zase naopak pomůžou.* Našla zde zázemí, kamarády a sama byla čím dál víc iniciativnější. Vyzývala ostatní na společné hry a tím sobě i druhým dokázala vytvářet přátelské prostředí.

Dalším tématem je samotná **práce animátora s klienty** a zkušenosti, které se v ní odrážejí. Rozhovor pokračoval v zkoumání toho, zda jí její zkušenosti otevírali cestu ke klientům. Nedělala si přehnané cíle, v tom jak přistupovat ke klientům, vycházela z toho, co sama

prožívala a jak s tím naložila, nebo jak na ni působilo prostředí nízkoprahového zařízení a chtěla předávat něco sama ze sebe. *...abych jim taky něco nabídla z té svojí stránky, co by mohli dělat líp, v čem být lepší.*

Animátorka uvedla, že i když sama přišla smutná nebo naštvaná, měla to v sobě, ale když si přišel někdo pro radu, tak ho dokázala vyslechnout. Věděla, že taky něco prožívá a podle toho se chová, projevuje se svým chováním, typickým pro něj, kvůli tomu co prožívá. **Protože jsem to taky zažila.** U klientů se projevovali různé nálady, a přicházeli s různými potřebami, ale respondentka sama, ví, čím si v roli klienta procházela a věděla jaký zájem a pomoc druzí klienti potřebují. Důležitý byl pro animátorku čas strávený s klienty, který se snažila efektivně využít předáváním zkušeností, učení se novým věcem a smysluplným trávením času. Ukázat jim, že i když není život jednoduchý, umět se zabavit, aby se nenudili.

Z klienta animátorem

Roli klienta vnímala jako důležitou, pro následnou práci animátora. *Klient se jen tak nemůže stát dobrovolníkem, musí si to tam zažít, prožít – protože pak ví co a jak.*

Už jako klient se snažila zapojovat všechny do svých oblíbených her, a utvářela kolem sebe příjemnou atmosféru. A když přišla a měla smutnou náladu, byla více otevřená rozhovorům a dokázala naopak i poradit.

Sama jsem si vážila toho, že když jsem přišla tak si ty lidi všimli, že mi něco je. Tuto zkušenost, kterou animátorka zažila jako klientka, dokázala v praxi předávat dál. Klienti se jednou potřebují spíš jen odreagovat, jindy potřebují nějakou pomoc. To je z velké podstaty důležité pro roli animátorů - umět rozlišovat a vědět, jak v dané situaci ke klientovi přistupovat. Někdy může být toto rozlišování obtížné, ale díky vlastním zkušenostem se animátorce lépe dařilo vcítit do potřeb klientů. Do situací dokázala vnést nadhled a ke klientům přistupovat s respektem.

5.2 Rozhovor s animátorem č. 2.

Druhý rozhovor byl realizován o pár dní později po analýze prvního rozhovoru. Muž, 17 let. Pochází ze sociálně slabší rodiny, žije jen s matkou a mladší sestrou.

Role klienta

Klient se do nízkoprahového zařízení dostal skrz preventivní program, který tam měli se školou. Místo se mu líbilo a rozhodl se přijít. Začal chodit pravidelně, kvůli tomu že doma neměl kvalitní zázemí pro svůj rozvoj. *Já když sem byl děcko, tak sem tam taky chodil jen tak, protože mě to bavilo. A chodil jsem tam, protože tam máš vlastně, máš tam zázemí, když to tak řekneme na hraní, které doma nemáš a já jsem byl dítě co jako rodiče s ním deskovky nehrají a sám je doma v podstatě nemá. A tam to prostě bylo místo, kde jsem si mohl hrát...*

Většinou to místo bral jako zázemí pro zábavu a volný čas, hry. Dokud nepotřeboval pomoc, anebo byl v nějaké horší situaci. *...tak jsem si jako říkal, že je fajn, jakože tam někdo je s kým si můžu promluvit....* Najednou z toho místa nebylo jen výplň toho, čeho se mu doma nedostávalo, sdílet své zkušenosti, najít pomoc a rozvíjet se.

Práce animátora s klienty pro respondenta byla další příležitostí se rozvíjet a využívat tak své zkušenosti. *... Snažím se být iniciativní v tom, když vidím, že se nudí, tak ho zapojit do něčeho... snažíme se těm lidem tak jako zvednout náladu, zjistit jak se mají, jako být tam, utvářet tu atmosféru nějakým způsobem.*

Animátor nerozpoznával přímé souvislosti vlastních zkušeností s výkonem dobrovolnické služby. Přesto dokázal využít své zkušenosti a díky roli animátora být více kontaktní a iniciativnější v přístupu k druhým. Pomohlo mu, že to prostředí i ty lidi kolem sebe znal, i to jaký přístup on sám zažil od tehdejších animátorů. *Já věděl, že tohle je dobrovolník, takhle se chová a já chci taky. Že to bylo takové, že sem tam fakt šel a postupně se to vyvinulo k tomu, že jsem chtěl být dobrovolník a zatím jsem si šel a při té cestě jako jsem se dostával k těm myšlenkám, že jako budu někomu pomáhat a teď to dělám a dělám to rád a mám z toho jakoby užitek.*

Z klienta animátorem

Animátor doma neměl přijatelné zázemí, většinou zastával roli jediného muže v rodině a musel pomáhat s péčí o mladší sestru. V těchto rolích se necítil komfortně. Přes všechny těžkosti byl v roli animátora hrdý na to, co dokázal - pomáhat druhým a naplňovat jejich volný čas. Vnímá to jako dobrou zkušenost a jako něco, co je dobré, co mu dává smysl. V prostředí v kterém se zapojuje, vnímá, že tam chce být pro lidi, kteří jsou jako on, z různých rodin, z nevěřícího prostředí, a ukázat jim, že i když nepoznali stabilní rodinné zázemí, víru jako on, chce jim ukázat, jak v tom být „v pohodě“.

Já ani nikdy nepřemýšlel, zda se na to hodím, ale podle mě to bylo tím, že mě to na tom místě bavilo.

5.3 Rozhovor s animátorem č. 3.

Po zpracování druhého rozhovoru, proběhl osobně další rozhovor s animátorkou (18 let), která se do NZDM dostala skrze jiné aktivity organizace. V roli animátorky byla ve svých 16 letech a v této službě pokračuje i nyní.

Role klienta

Do nízkoprahového zařízení se dostala zprostředkovaně přes tábor a vedoucí, které byli na táboře a zapojovali se i jako animátorky v nízkoprahovém zařízení. Začala tam chodit jako klient a místo si oblíbila, tak tam začala chodit pravidelně. *Mě se líbil hodně ten přístup pracovníků a dobrovolníků. A že je to takové dobré místo kde trávit volný čas. A bezpečné prostředí.*

Když začala chodit pravidelněji, dostalo se jí mimo jiné také pomoci se školou a našla si zde zázemí pro volný čas a nové kamarády.

Práce animátora s klienty

Práce s dětmi a mladými ji oslovila i díky přístupu pracovníků a animátorů. Sama chtěla být přínosem pro ostatní, bez ohledu na to jaké jsou potřeby klientů a že je potřeba ke klientům přistupovat individuálně, a to není vždy jednoduché. A respondentka díky zkušenostem ze své pozice klienta poznala, jak to v nízkoprahovém zařízení chodí a nedělila klienty na problémové a neproblémové. Byla otevřená všem. *...tak asi, že aby poznali, že třeba je jedno, jací jsou nebo z jaké jsou rodiny, nebo tak ale že za nima prostě přijdu za všema a zahraju si s něma. Jakože když má někdo nějaké problémy, takže mě to nezastaví od toho, abych si za ním šla zahrát kalčo nebo něco.*

Díky těmto zkušenostem, které mohla využít, vyzkoušet si práci s dětmi a mládeží, jí pomohli s rozhodováním volby směřování dalšího studia. Jednou by ráda v NZDM pracovala jako sociální pracovník, protože ji nejen baví práce s mládeží, ale vnímá smysl v té práci s těmi, kteří neví nebo nemají možnost jak smysluplně trávit volný čas a nízkoprahové zařízení jim nabízí bezpečné prostředí. *Mně se vždycky líbilo, já prostě už od malička mám ráda práci s děckama, prostě takhle se jim věnovat a tohle mi přišlo jako možnost jak být s něma a trávit s nimi čas aby viděli, že nejsou sami.*

Z klienta animátorem

Respondentka hodnotí, jaké pro ni bylo stát se z klientky animátorkou. V nízkoprahovém zařízení si utvářela během své role klienta hodně kamarádských vztahů a najednou se stala v pozici animátorky určitou autoritou. Nastalá změna byla pro respondentku vzhledem ke klientům, zvláštní. Ale sama reflektuje, že i když byla se spoustou dětí v kamarádském vztahu, tak uznávali změnu její role a s ní spojené povinnosti. Na kamarádském vztahu mezi nimi se však nic nezměnilo. Klienti z řad kamarádů její roli animátorky vzali v pohodě, a její role se sice změnila, ale kamarádský přístup se touto rolí nevytratil.

5.4 Rozhovor s animátorem č. 4.

Čtvrtý rozhovor proběhl po zpracování předešlého rozhovoru. Respondent se sdílel se svými zkušenostmi, v NZDM strávil své dětství, od 11 let byl pravidelným každodenním návštěvníkem. Muž, 22 let. Pochází ze sociálně slabší rodiny, bydlí s oběma rodiči, má mladšího bratra. V roli animátora volného času v NZDM fungoval rok ve věku od 18 let.

Role klienta

Do nízkoprahového zařízení ho přivedl kamarád, a respondent si to tam oblíbil díky hrám, a fajn lidem. Od té doby se stal pravidelným denním návštěvníkem a pak ho bavil víc i fotbal a cítil se v prostředí nízkoprahového zařízení dobře i díky dobrému kolektivu. Ze své zkušenosti vnímá, že si cenil vstřícného přístupu... *že prostě když jsem potřeboval o něčem mluvit nebo prostě cokoliv tak jakoby že se mi vždycky snažili vyjít vstříc a vždycky si na mě někdo udělal čas...*

Práce animátora s klienty

Zkušenosti respondenta se odráželi v jeho dobrovolné činnosti. Snažil se být pro druhé dobrým vzorem a být tam pro ně a zapojovat je do činností. Dávat jim ze sebe, to co jemu samotnému bylo v nízkoprahovém zařízení blízké a co ho provedlo dospíváním. V nízkoprahovém zařízení mohl trávit svůj volný čas smysluplně, s fajn partou a v bezpečném prostředí a to chtěl využít a nabízet ze své pozice animátora dalším klientům. Ze svých zkušeností hodnotí, že když tam chodil jako každodenní návštěvník jako dítě a pak dospívající, že si hodně zkušenostmi prošel. I když to nebyvali vždy stejné situace

jako ostatních, ale něco podobného. *...jakoby už jsem nějak věděl, čím třeba ty děcka prochází, nebo co se v té době prostě děje.*

Díky tomu, si respondent myslel, že bylo v některých ohledech a situacích pro něj snazší si najít k nim cestu.

Z klienta animátorem

I respondent, když se chtěl stát animátorem, chtěl být pro ostatní klienty vzorem. *...myslím, že od těch animátorů mohou ty děcka okoukat to chování, že prostě nemusí být prostě jen jedna cesta, ale že může být těch cest víc. Jakoby něco z toho jejich chování přijmout za svoje a jakoby více jim být podobní.*

I když se pak stal z klienta animátorem, byla mu stále blízká spíše role klienta. V mnohém využíval své zkušenosti při práci s klienty, povzbuzoval je při hrách a našel si na ně čas, když byl ve službě. Najít se však plně v této roli nebylo pro něj jednoduché, mnohdy se nechal strhnout hrou a zapomínal být „tím vzorem“, kterým chtěl být pro druhé. Ale přesto se snažil a měl touhu a dobrý předpoklad pomáhat. Na roli animátora se připravoval celkem dlouho, a když se jím stal, byl za tu roli vděčný a byl šťastný, že něčeho dosáhnul. Na nějakou dobu ho to posunulo. Pak respondentovy nastaly další životní etapy, které musel začít řešit a tím se vrátil sám zpátky do role klienta. Vstřícnost a ochota v kamarádském přístupu však u něj byla stálá.

5.5 Rozhovor s animátorem č. 5.

Muž, 17 let. Pochází ze sociálně slabší rodiny. Žije s mámou, o a sestrami, které jsou zdravotně postižené, o otci nemluví. Jeho motivací k dobrovolné službě byli klienti vrstevníci, kteří se zajímali o animátorství v navštěvovaném NZDM. V roli animátora byl ve věku dosažených 15 let.

Role klienta

Respondent začal do nízkoprahového zařízení chodit díky kamarádovi, který ho tam vzal. Ze začátku pro něj to bylo místo pro hry, a kde se může sejít parta kamarádů. Později však se to místo pro něj stalo velkým životním milníkem a bylo pro něj velkou zkušeností. *Nízkoprah, zrovna tento v menším slova smyslu, to byl něco jako můj... taková opora něco jako domov, bych řekl, něco jako kde jsem vyrostl skoro. Už jsem měl tak 12 let přibližně, nevím, možná 13, 14, ale co si vzpomenu tak jsem si vytvořil tam vůbec první vážné pouto.“*

Práce animátora s klienty

Respondent bral roli svou dobrovolnou službu trochu jako činnost, do které šel kvůli partě kamarádů a nevnímal, že by se podílel na ohromném díle. Bral to tak, že animátoři jsou lidi, kteří tam jsou pro klienty, a že udělají prakticky cokoli, jako nástroj k trávení volného času, ale ne přínos pro problémovější děti. Ze svých zkušeností však se do jeho práce promítalo, že věděl jaká je jeho role a jak má přistupovat ke klientům. Jeho snahou bylo zapojovat ty, kteří tam jen posedávali. Když byl osloven a vyzván na nějakou aktivitu, hru, pokec tak byl tomu otevřený, svoji roli bral spíše jako, že záleží na rozhodnutí klientů, zda ho použijí jako nástroj. Respondent svou povahou byl více rezervovanější, klidnější a své zkušenosti použít i v situacích s klienty, kteří neměli moc chuť se zapojovat a dávali to znát.

Z klienta animátorem

Stát se z klienta animátorem neznamena změnit svou podstatu, své smýšlení. Jde o samotný akt rozhodnutí, proč se jím člověk má stát. Motivem proč se stát dobrovolníkem, může být různá věc. Tenhle respondent se jím stal, protože jeho parta kamarádů se o animátorství začala zajímat a on tam chtěl být kvůli nim. Někou dobu si nalhával, že to chce sám, ale pak si uvědomil, že to tak není. Bral to jako zajímavou zkušenost, ale po zamyšlení přiznal, že kdyby se mohl rozhodnout znova, tak by do toho nešel.

Největším limitem však pro něj byli jeho ostatní aktivity, rodina, škola, které ho zaměstnávali a tak si uvědomoval, že by rád víc času pro sebe. Během působení v roli animátora, však pro něj osobnostně znamenal velký posun.

5.6 Rozhovor s animátorem č. 6.

Další rozhovor byl realizován s animátorkou 19 let. Pochází se stabilní rodiny, má 4 sourozence, dva starší a dva mladší sourozence, obojí dvojčata. Ona jako prostřední dítě, samostatný článek. Její starší sourozenci – dvojčata, byli už animátory v NZDM. Oni v roli animátorů, ona v roli klienta.

Nízkoprahové zařízení jí pomohlo utvářet silnější vazby ke starším sourozencům, ale taky si tam hledala vlastní identitu a vlastní způsob jak vykonávat roli animátora. Animátorkou v NZDM se stala ve věku 17 let a její je stále, i když kvůli studiu se angažuje již méně.

Role klienta

V nízkoprahovém zařízení byla v pozici klienta, zatímco její starší sourozenci v roli animátorů. Dá se říct, že ta cesta pro ni byla předem vyšlapaná. Osobní zkušeností v roli klienta nízkoprahového zařízení, byl čas strávený se sourozenci na jiné úrovni než v domácím prostředí. Poznávala je po jiné stránce a v nízkoprahovém zařízení jí taky věnovali více času, hráli společně hry. Respondentka si však sama hledala svou roli. Na jednu stranu měla oporu v sourozencích, a byla ráda za společně strávený čas, ale musela se však taky postavit na vlastní nohy a utvářet si svůj prostor a svoji osobnost. Aby nebyla jen článkem, který nezapadá, aby si nevšimli jen jejích sourozenců ale i jí. Ji a její zkušenosti v nízkoprahovém zařízení ovlivnil přístup animátorů. *...a na těch vlastně dobrovolnicích co tam byli, tak se mi nejvíc líbila jejich otevřenost a přístupnost, to že nebyli nikde zalezlí, ale že se nám tam věnovali a byli tam s náma.*

Práce animátora s klienty

Respondentka během přípravy na službu animátora si nebyla tak úplně jistá co vlastně role animátora obnáší. I přesto, že viděla vzorový příklad u svých sourozenců, více se o náplň činnosti nezajímala. Ale ze zkušenosti si do služby animátora odnáší důležitou zkušenost, a to být dobrým příkladem, vzorem pro ostatní.

Svým způsobem a díky svým zkušenostem, chtěla ostatním ukázat, že i když jsou v různých životních situacích, které prožívají, že to nemusí řešit nějakou drastickou cestou.

Tady ze zkušeností respondentka uvádí, že je právě důležitá ta role animátora, kdy na scénu nastupuje otevřenost animátora, že je tam pro klienty, snaží se je vyslechnout. To respondentka vnímá jako to, co děti mnohdy potřebují nejvíc. Prostě tam pro něho být, aby ho někdo poslouchal, případně poradil.

Z klienta animátorem

To že jsem tam chodila jako ten klient, vzpomínala jsem si, jak se tam chovali ti animátoři a co tam dělali, jak se k nám chovali a jak tam byli pro nás.

Respondentka reflektuje zkušenost, jak v roli klienta využívala službu NDZM a jak bylo fajn, že za ní nějaký animátor přišel. Pamatuje si a převzala tuhle zkušenost pro sebe a snaží se to praktikovat ve své službě, aby klienti zažili podobný pocit jako ona.

Vzhledem k jejím vrstevníkům, však není jednoduché přejít do role animátora. Ví, že musí mít v té své pozici vůči klientům jasno. Jak k nim přistupovat, jako klientka to úplně vyhraněné neměla, měla vytvořené kamarádské vztahy a nepřemýšlela nad tím, jak se to změní, když se stane animátorem. V sourozencích viděla příklad a říkala si, že by to byl fajn

kdyby se jí stala taky. Chtěla zkusit být skrze své zkušenosti prospěšná druhým lidem a podílet se na dobrém díle.

5.7 Rozhovor s animátorem č. 7.

Muž, 26 let. Prošel si NZDM jako klient, stal se animátorem a dnes v NZDM pracuje jako pracovník v sociálních službách. Pochází ze stabilní rodiny. Animátorem se stal ve věku 18 let.

Role klienta

Respondent udává, že sám nevnímal, že by nízkoprahové zařízení mělo nějakou nálepku, že je to místo pro problémové děti. Pro něj to bylo místo, kde se dá trávit volný čas, tak jak to berou mladí okolo 14 let. Věděl, že mu tam může někdo pomoci se školou, a zkusil to. Postupně získal zkušenost, že je to místo, kde se cítil v pohodě, cítil tam klid a přátelské prostředí. Bylo to pro něj bezpečné místo.

Takže jsem vlastně do NZDM přišel kvůli tomu, abych se zlepšil v angličtině a vznikl z toho fotbal. Cítil, že skrze hru se hodně rozvinul a to díky přístupu a zkušenostem zaměstnanců. Teď skrze hru vnímá rozvoj – férovost a zažíval pozitivní stránku hry. Skrze tuhle zkušenost se toužil dostat dál a vyzkoušet si roli animátora.

Práce animátora s klienty

Zkušenosti pro práci animátora vnímal ve své osobnosti, v tom že dokázal ostatní pro něco strhnout. Velkou zkušeností pro něj však byl také samotný přístup zaměstnanců, to co mu předávali, on předával dál. Vyžadoval dodržování pravidel. to vše získal také díky přístupu zaměstnanců. *Neříkej jim: takhle si mluv někde jinde, ale tady se takhle nemluví. '(tečka)'. Podle jeho zkušeností bere animátora jako nějaký vzor, u kterého klienti hledají nějaké hodnoty a navíc umí animovat, tj. strhnout ke hře, rozesmát. Je to někdo kdo může v nízkoprahovém zařízení sloužit jako dobrá inspirace.*

Při práci by využíval z vlastní zkušenosti jednání, přístup, který by ocenil od druhých. *...jednal by sem tak, jako bych chtěl, aby se mnou jednali, když jsem byl klient. Věděl jsem, že jsem pro klienty nějakým vzorem tak jsem to využíval do pozitiva. Přístupovat k nim tak, jak jsem jako cítil, že by sem chtěl, aby bylo ke mně přístupováno.*

Z klienta animátorem

Respondent se vyjádřil tak, že mi nepřišlo, že se změnilo jeho působení v tom, co dělal jako klient a jako animátor. Změna se udála jen v tom, že to najednou byla jakoby povinnost, ale

v jeho fungování a přístupu se to nezměnilo. *Řekl bych, že jsem tam pak cítil nějakou povinnost jím tam za třeba ostatníma. Cítil jsem, že bych to měl fakt dělat. Předtím sem tam za něma chodil normálně jako klient.*

Jediný rozdíl, který si teď už z role zaměstnance NZDM uvědomil, jaký je rozdíl mezi klientem a animátorem. A to ve způsobu, jak se staví ke svým problémům. *...oba dva řeší svoje problémy, ale animátor to tak nedává najevo. Oba mají touhu si o tom povídat. Animátor je jako hrdina, tak neměj slabiny.*

5.8 Vyhodnocení výzkumných otázek

Hlavní výzkumná otázka

Jaký přínos mají zkušenosti klientů nízkoprahového zařízení v jejich službě animátora volného času?

Hlavním přínosem zkušeností klientů nízkoprahového zařízení v jejich službě animátorů volného času je především rovnocenný přístup ke klientům. Na základě rozhovorů vyplývá, že procházeli stejnými, nebo podobnými situacemi, ve kterých se klienti nacházejí a tím se mohou lépe vcítit do jejich situace. Tyhle zkušenosti jsou přínosem pro navazování vztahů s klienty a k respektování jejich individuálních potřeb. Animátoři z řad klientů pracují s tím, co oni samotní potřebovali a s čím přicházeli do nízkoprahového zařízení. Pamatují si, jak prožívali své dospívání, své působení v nízkoprahovém zařízení v roli klienta a jak k nim bylo přistupováno a to pozitivně použít při práci s klienty.

Noví animátoři prochází úvodním školením, kde se seznamují s BOZP, s náplní práce, ostatními animátory a také se jim podávají informace k náplni animátora a praktické ukázky v práci s klienty. Je to však jen shrnutím toho co je nezbytné, a toho co může při službě nastat a jak to mohou řešit.

Animátoři z řad klientů však mají výhodu, jejich další zkušeností je znalost prostředí, v kterém vykonávají službu animátora. Z pozice klientů již znají fungování nízkoprahové zařízení, styl práce, náplň činnosti a také individuální práce s klienty. Nemusí tedy projít dlouhým procesem seznamování se s novým prostředím, zaměstnanci a s ostatními

animátory. Během svého využívání služby NZDM také mohli od animátorů načerpat různé zkušenosti, které jim do začátku mohou usnadnit práci v nové roli.

Dalším přínosem je i vzájemná znalost animátorů a klientů, mají vzájemně navázané nějaké vztahy, klienti je znají a tak je berou jako přirozený článek. Animátoři tak mohou na známých klientech, využít své zkušenosti a začít s „animováním“.

Vedlejší výzkumné otázky

1. Jaké jsou zkušenosti klientů z nízkoprahového zařízení, kteří se stali animátory volného času?

Zkušenosti klientů jsou především takové, jaké přejímají ze svého nejbližšího okolí a prožívají v daném období dospívání. Mohou to být zkušenosti z nestabilního rodinného zázemí, problémové a náročné dospívání, hledání vlastní identity, přijetí sama sebe, přirozená touha začlenit se do běžné vrstevnické skupiny, sklony k rizikovému chování ve vrstevnické skupině. Tyto zkušenosti jsou především nosným prvkem pro práci s klienty, jelikož jde o prožívání podobných zkušeností a vcítění se tak do situace druhého přes vlastní zkušenost.

Zkušeností, i když více praktickou je znalost prostředí, v kterém se pohybovali jako klienti, styl práce daného zařízení a taky již navázané vztahy s klienty. Z rozhovorů s respondenty mi také vyplývá, že v jejich práci s klienty se odráží zkušenosti, které převzali od zaměstnanců či animátorů a to jak na ně díky nim, působilo prostředí, v kterém se pohybovali. Jde o zkušenosti typu, že si na ně vždy udělali čas, svých chování si v nich klienti nacházeli své vzory, vždy je někdo vyslechnul, byl tam pro ně. **Pokud mohou využít alespoň tyto zkušenosti, už to je velkým plusem pro jejich práci s klienty.**

2. Jakým způsobem se zkušenosti klientů nízkoprahového zařízení promítají do jejich dobrovolné služby?

Zkušenosti klientů se do jejich dobrovolné služby promítají především v přístupu ke klientům. Z vlastní zkušenosti ví, jak se cítí v různých životních situacích a s čím přichází a co „potřebují“.

Z rozhovorů s respondenty vyplývá, že prožívají podobné situace, a to jim pomáhá v tom jak k nim přistupovat, ale především se nebát za nimi jít. Nenechat je samotné.

Respondenti ze svých zkušeností se snaží přistupovat k ostatním tak, jak bylo přistupováno k nim. I animátoři stále mají své potřeby, trápení, ale někteří respondenti právě tohle využívají a je jim to přínosem pro práci s druhými. Když se cítí smutně, stejně dokáží druhé vyslechnout. Ví, že je důležité, když je někdo vyslechnout, případně se snaží poradit. To je to co dospívající mnohdy potřebují nejvíc, vyslechnout.

V situacích s kterými klienti přichází, je důležitá otevřenost dobrovolníka. Neposuzování toho jací jsou, způsob chování a řešení některých situací, nemá bránit animátorovi v tom trávit s ním čas. Spíše je vyslechnout, zapojovat do aktivit, do kolektivu. Naučit je něco nového, aby se nenudili.

Tím, že předávají, co umí, se stávají mnohdy vzorem a to je způsob jak mohou nevědomě mít dobrý vliv na druhé. K tomu se snaží využít kamarádský přístup. Utvářet, pomocí her a zábavy, atmosféru blízkou dané věkové skupině.

Jeden s respondentů konkrétně uvádí, že se chce věnovat těm, kteří to mají stejně. Ukázat jim, že i z prostředí a ze situací z kterých pochází, mohou být v pohodě. Ukázat jim, že je v pohodě být sami sebou.

3. Jak vnímají svoji dobrovolnou roli po přechodu z role klienta na animátora?

Pro většinu respondentů to byla změna, v pozici klientů měli vybudované kamarádské vztahy s ostatními klienty a najednou byli v roli nějaké autority. Se změnou pozice však nevnímají velkou změnu ve vzájemném přístupu. Nepocítují ani změnu ve svém chování, dál se chovali ke klientům v přátelském duchu. Změna byla v tom, že jejich úlohou bylo být více iniciativní a nezaměřovat se jen na nějaké vybrané klienty ale být tam pro všechny. Respondenti podvědomě vnímali, že se stávají nějakou autoritou. Dle svých výpovědí ne však jako autorita, která nařizuje, ale naopak je dobrým vzorem.

5.9 Doporučení pro praxi

Výsledky výzkumu ukazují, že všichni respondenti se potýkají se životními zkušenostmi, které mohou aplikovat v dobrovolné službě animátorů volného času v NZDM. Tyto poznatky je možné použít pro další práci s přípravou animátorů volného času. Zkušenostmi dobré pro praxi, jsou jejich vlastní, co prožívají a jak vnímají a zažili svou roli v NZDM. Důležitou zkušeností, však pro ně také bylo to, jak na ně působí prostřední NZDM, do kterého přišli a jakou atmosféru a přístup tomu udávají samotní animátoři a pracovníci.

Nízkoprahové zařízení je místo, které je a má být otevřené. I když většina respondentů uvedla, že se cítí v prostředí bezpečně a salesiánské prostředí je jim otevřené, ohrožením může být směřování jejich vzdělávání a formace určená pro animátory. I přestože, je to místo, které má být otevřené, může být limitované tím, že je pod záštitou salesiánské kongregace a její směřování je spojené s křesťanským stylem. I samotný pojem animátor často používá právě v tomto prostředí. Pokud dále nebude vedena na fázi otevřenosti a přijetí všech bez rozdílu vyznání, mohou se někteří cítit tímto směřováním ohroženi. Jak uvedl respondent – animátor č. 2 - *Chci tam být taky pro ty, kteří to mají třeba s vírou, že to nepoznali stejně jako já, a být v tom s nimi a jak v tom být v pohodě.*

Z toho vyplývá, že respondent je souznící s myšlenkou Dona Bosca, i díky tomu je mu tohle prostředí blízké, ale pokud však bude činnost směřovat více k duchovní oblasti, které jemu není blízké, bude se cítit ve své roli ohrožený.

Poznání animátora č. 7, který je dnes v roli zaměstnance NZDM hodnotí svoje zkušenosti, které ho nejvíce ovlivnily... *Ten přístup, k místu jsem si vytvořil vztah, že třeba když jsem potom měl jednou takovou svoji dobrovolnickou krizi, na měsíc jsem nechodil do služby – měl jsem to domluvené se zaměstnancem a říkal jsem si, že mě to moc nebaví, ale chybělo mi to místo. Člověk si tak nějak navykne a tak jsem tam doted'. Z rozhovoru tohoto respondenta také vyplynulo, že v roli zaměstnance se podílí na formaci právě těchto animátorů. Vede kurz NERI, který je určen pro všechny mladé lidi, kteří mají chuť pracovat s dětmi a mládeží v salesiánském duchu. Jedná se o intenzivní tři víkendy ve společenství lidí, naplněné zážitkovou pedagogikou, poznáváním Dona Boska a salesiánského stylu.*

Sám v rozhovoru uvádí, že vnímá, že s myšlenkou salesiánů, kteří se podílí na tomto díle, se vytrácí myšlenka otevřenosti a toho co mladí potřebují. Vnímá, že jejich snahou je, aby byl program směřován spíše duchovně.

Důležité je brát animátory jako velkou posilu, a taky jim být náležitou oporou. V NZDM má většinou každý animátor svého mentora, za kterým se může přijít kdykoli poradit. Úlohou mentora je však také potkávat se pravidelně se „svým“ animátorem a dát mu případně zpětnou vazbu, podporu, zajímá se o něj. Je to nejen prevence před vyhořením, ale také pomoc se situacemi, se kterými si nemusí vědět rady, ale také zájem o něj jako o člověka.

Jak vnímá i poslední respondent, ze své pozice zaměstnance. *Jako zaměstnanec teď taky vnímám nějaký rozdíl mezi klientem a dobrovolníkem a že je tam něco společného. **Oba dva řeší svoje problémy, ale dobrovolník to tak nedává najevo. Oba mají touhu si o tom povídat. Animátor je jako hrdina, tak neměj slabiny.*** Je důležité dát důraz na kontakt s animátory a na jejich potřeby. Klientům je v tomto směru věnována péče pomocí individuálních rozhovorů, zaměstnancům v této oblasti může být pomocí pravidelná supervize, ale pro animátory není nijak vyhrazená tato péče. Nabídnout tuhle pomoc animátorům a možnost mít svého mentora je čistě na rozhodnutí zaměstnanců. Není to žádná povinnost, ale jak je vyřčeno posledním respondentem, vnímá to jako důležité a ze strany animátorů potřebné.

Můžeme vidět, že na základě zkušeností jsou animátoři z řad klientů přínosem a je dobré v nich tuhle snahu probouzet a podporovat. Jejich zkušenosti jsou přínosem pro klienty NZDM a služba animátora užitečná pro ně samotné, pro jejich osobní růst.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala tématem Klient nízkoprahového zařízení pro děti a mládež v roli animátora volného času. Byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části byly zmíněny nejdůležitější pojmy, definice a souhrn teorie, která je klíčová k pochopení dané problematiky. Veškeré informace byly čerpány z dostupné odborné literatury. Cílem teoretické části je seznámit čtenáře s nízkoprahovým zařízením, neorganizovanou mládeží a specifika jejich volného času a dobrovolnou službu v roli animátora volného času.

Empirická část práce byla věnována samotnému výzkumnému šetření. Pro získání potřebných dat byl zvolen kvalitativní přístup, konkrétněji byly použity polostrukturované rozhovory, se kterými se dále pracovalo na základě interpretativní fenomenologické analýzy. Cílem výzkumného šetření bylo zjistit jaké zkušenosti z pozice klientů NZDM se prolínají do jejich dobrovolné služby v roli animátora volného času. Důvodem tohoto zkoumání byla neobvyklá situace, kdy se animátory chtěli stát mladí z řad klientů nízkoprahového zařízení, což nebývá zvykem. Většinou se animátory stávají mladí z plně funkčních, či věřících rodin, nebo mladí, kteří mají již zkušenosti při práci s dětmi a mládeží.

Prostřednictvím rozhovorů s klienty NZDM, kteří se staly animátory, bylo zjištěno, jaké mají zkušenosti a jakým přínosem jsou jim v dobrovolné službě.

Hlavním cílem výzkumu bylo nahlédnout do zkušeností animátorů volného času NZDM, kteří se věnují volnému času klientů NZDM. Na základě výroků jsou jejich zkušenosti prospěšné pro jejich práci s klienty NZDM.

Dobrovolnou službu animátorů volného času v NZDM vnímám jako potřebnou a nezbytnou pro navazování přátelské atmosféry tohoto prostředí, smysluplné vyplňování jejich volného času a do jisté míry je znát, že jsou pro mnohé klienty NZDM vzorem. Stávají se tak pro klienta motivací, inspirací, autoritou, byť v tomto prostředí spíše přátelskou autoritou, která je tam pro ně, v jejich životních situacích.

Animátoři vnímají, že jejich rolí je všimnout si klientů, i když dávají najevo, že nic nepotřebují. Rolí animátora není je spasit či zachránit, ale jejich úlohou je být tam pro ně. Svou akčností, ochotou, zapáleností se snažit animovat. To že do NZDM přicházeli ze stejných podnětů a někdo se jim věnoval, respondenti uváděli, že na tom staví i svou dobrovolnou činnost.

Mladí, kteří pocházejí z různých rodin, z různého prostředí, věřící, nevěřící, kteří prožívají ve svém věku různé životní situace, s kterými se musí poprat. Ale mladé, kteří se chtějí podílet

na dobrém díle. Do dobrovolné služby animátorů, šli díky tomu jak se v NZDM cítili, že jim to místo bylo otevřené a někdo je na jejich cestě provázel.

K tomu je důležitá otevřenost nejen NZDM i celého salesiánského díla. To staví na třech pilířech – rozum, laskavost a víra.

Cílem výchovy však má být šťastný jedinec a i podstata nízkoprahového zařízení je být otevřený všem (dle pravidel NZDM) bez rozdílu vyznání. Animátoři jsou obeznámeni s těmito hodnotami a souzní s nimi. I z daných rozhovorů je znát, že je NZDM oslovilo svou přátelskou atmosférou a dá se říct laskavému přístupu. Cítili, že je to prostředí příjemné, bezpečné.

3 základní pilíře: Opírá se o tři základní pilíře, kterými jsou rozum, laskavost a náboženství.

- **Rozum** – výchovné působení není nahodilé, vychází z konkrétní situace a potřeb mladého člověka, má jasně stanovený cíl, k němuž směřuje. Vychovatel uvažuje nad tím, jaký dopad má určitá výchovná situace, událost, zážitek na život mladých lidí.
- **Laskavost** – jedním ze samozřejmých předpokladů výchovy je skutečnost, že vychovateli záleží na člověku, kterého vychovává. Mladý člověk by měl z chování vychovatele skutečně vnímat, že mu není lhostejný, že mu na něm záleží. Tak může mladý člověk přijmout i náročné požadavky a cíle, které s sebou výchova nese. Vztah mezi mladým člověkem a vychovatelem není určován pouze autoritou podepřenou případnými kázeňskými opatřeními, ale především přátelstvím a oboustrannou důvěrou.
- **Náboženství** – výchovné úsilí toho, kdo vychovává v salesiánském duchu, pramení z jeho osobního vztahu k Bohu. Bůh je prvním a nejhlubším motivem pro jeho práci s mládeží. Cílem salesiánské výchovy je harmonický a šťastný člověk. Vychovatel si je vědom toho, že trvalé a věčné štěstí je nám dáno v Ježíši Kristu, plně však respektuje svobodu toho, kdo je mu svěřen, a vychovává jej tak, aby sám odpovědně hledal smysl svého života.

Tihle mladí se stali animátory, a mají svými životními zkušenostmi blíž klientům, pro to čím si sami procházeli v období dospívání. A že v NZDM cítili přijetí, přátelskou a jim blízkou atmosféru. Bezpečné prostředí. Víkendy, které jsou pro animátory připravovány, je vzdělávají, pomáhají utvářet hlubší vztahy mezi animátory navzájem.

Pokud se budou tyto zásady dodržovat, vnímám, že velký potenciál mladých animátorů z řad klientů může i nadále růst.

Většina animátorů a zaměstnanců bere svoji službu jako poslání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] HENDL, Jan. 2012. Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0219-6.
- [2] HERZOG, Aleš. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM). In: Éthum - bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci, č. 39. Praha: Sdružení pro sociální prevenci a sociální pedagogiku „ÉTHUM“, 2003, 152 s.
- [3] HOFBAUER, Břetislav, Děti a mládež a volný čas – Vyd. 1. – Praha: Portál, 2004 – 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- [5] KAPLÁNEK, Michal Výchova v salesiánském duchu: příručka pro dobrovolníky, animátory a zaměstnance salesiánských zařízení / Michal Kaplánek. – Vyd. 1. – Praha: Portál, 2012. – 120 s. ISBN 978-80-262-0126-7.
- [4] KAPLÁNEK, Michal Animace: studijní text pro přípravu animátorů mládeže / Michal Kaplánek. – Vyd. 1. – Praha: Portál, 2013. – 104 s. ISBN 978-80-262-0565-4.
- [6] MATOUŠEK, Oldřich a kol. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi, Vyd. 2. – Praha: Portál, 2010. – 352 s. ISBN 978-80-7367-818-0.
- [7] NOVOTNÝ, Michal a kol., 2003. Dobrovolnictví středoškoláků: Manuál pro učitele, zaměstnance neziskových organizací a volnočasových klubů a další zájemce o to, jak udělat dobrovolnictví pro středoškoláky zajímavým. Praha: Hestia. ISBN 80-239-0748-4.
- [8] ŘIHÁČEK, Tomáš a Ivo ČERMÁK a Roman HYTYCH. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 190 s. ISBN 978-80-210-6382-2
- [9] SOZANSKÁ, Olga a Jiří TOŠNER, 2006. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Portál. ISBN 80-7367-178-6.
- [10] SVOBODA, Michal. Sociálně-pedagogické přístupy v práci s „neorganizovanou mládeží“ v nízkoprahových zařízeních a otevřených klubech pro děti a mládež. České Budějovice, 2007. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta.
- [11] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [12] ÚLEHLA, Ivan. 2007. Umění pomáhat. Praha: Slon. ISBN 978-80-8642-936-6.

ZÁKONY

ČESKO. Zákon č. 108 ze dne ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: Sbírka zákonů České republiky. 2006, částka 37/2006. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

ČESKO. Zákon č. 198 ze dne 24. dubna 2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). In: Sbírka zákonů České republiky. 2002, částka 82/2002. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

INTERTNETOVÉ ZDROJE

BOSCO OSTRAVA. Nabídka činnosti - Animátoři. Don Bosco Ostrava [online]. © 2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.boscoostrava.cz/nabidka-cinnosti/animatori/>

CITÁTY. Autoři – Giovanni Bosco [online]. [cit. 21-04-21]. Dostupné z: <https://citaty.net/autori/giovanni-bosco/?page=2>

FMA. Spiritualita – preventivní systém [online]. © 2022 [cit. 21-04-21]. Dostupné z: <https://www.fma.cz/spiritualita/preventivni-system/>

SDB. Kdo jsme – Don Bosco. Salesiáni Dona Boska [online]. © 2022 [cit. 21-04-21]. Dostupné z: <https://www.sdb.cz/kdo-jsme/don-bosco/>

SDB ZLÍN. SKM Zlín – Klub dětí a mládeže [online]. © 2022 [cit. 21-04-21]. Dostupné z: <https://www.sdbzlin.cz/skm-zlin/klub-deti-a-mladeze/>

SDB ZLÍN. SKM Zlín – Dobrovolníci [online]. © 2022 [cit. 21-04-21]. Dostupné z: <https://www.sdbzlin.cz/skm-zlin/dobrovolnici/>

SDB ZLÍN. Neri – nový kurz pro začínající animátory [online]. © 2022 [cit. 21-04-21]. Dostupné z: <https://www.sdbzlin.cz/clanky/neri-novy-kurz-pro-zacinajici-animatory/>

SOCIÁLNÍ PRÁCE. Profesiogramy – Sociální pracovník NZDM [online]. © 2020 [cit. 21-04-21]. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/profesiogramy/socialni-pracovnik-nzdm/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

NZDM Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Tj. To je

Apod. A podobně

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Ukázka druhé fáze pracování s daty.....	31
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Ukázka rozhovoru s animátorem č. 4

PŘÍLOHA P I: UKÁZKA ROZHOVORU S ANIMÁTOREM Č. 4

1. Proč jsi začal chodit do nízkoprahu? Jaké byly tvoje zkušenosti s nízkoprahem?

Tak svým způsobem mě k tomu přivedl vlastně kamarád, který tam už nějakou dobu chodil a on mi o tom vlastně nějak jakoby povídal, že tam chodí, že je to nějaké zařízení pro děti a mládež a tak. Že se tam hrajou hry a že sou tam prostě fajn lidi, dobrý kolektiv. Tak jsem se rozhodl, že to teda taky zkusím a tak jsem tam vlastně poprvé zavítal a už sem chodil pravidelně. Bylo mi tak zhruba 10, 11 možná, už je to dávno. Ze začátku, ze začátku co jsem tam chodil tak jsem hodně využíval reličko, ale potom postupem času jak prostě jsem už byl starší tak jsem pak už jakoby začal využívat to hřiště na fotbal a ten fotbal mě tam pak chytil nejvíc a to se mě vlastně drží až doteď. Nejvíc jsem vlastně ocenil ten jakoby vstřícný přístup, že prostě když jsem potřeboval o něčem mluvit nebo prostě cokoliv tak jakoby že se mi vždycky snažili vyjít vstříc a vždycky si na mě někdo udělal čas.

2. Je podle tvých zkušeností rozdíl mezi klientem a animátorem?

Tak nějak se to ke mně jakože doneslo, že tam jsou nějakí dobrovolníci. A tehdy jsem se na toho dobrovolníka, na rozdíl od toho normálního klienta co tam byl jako starší, jsem se díval, že prostě je to někdo kdo tam prostě má nějakou větší autoritu a že je tam prostě a že by tam měl být jako ten vzor pro ty mladší a podle toho jsem se pak taky snažil tak nějak jakoby ...jak to říct.. něco z toho jejich, z té jejich autority třeba přenést taky na sebe. I když jsem byl obyčejný klient i když jsem byl potom, jakože animátor tak jsem se s každým snažil mít ten kamarádský vztah pořad, ale zase měl jsem i nějaké hranice jakože které jsem nechtěl nějak překračovat a myslím, že se mi to i dařilo. Myslím, že někteří vnímali, že se něco změnilo a některým to ani tak nepřišlo. To je každého úhel pohledu.

3. Popiš své zkušenosti s klienty v roli animátora.

Tak ono svým způsobem je to u každého asi jiná věc, proč tam chodí. Někteří tam chodí prostě kvůli tomu, že to mají doma nějak složitě s rodičema, tak si prostě potřebují se někomu vypovídat, někteří tam chodí kvůli doučování, a tak podobně, někteří tam třeba chodí prostě jen, aby se odreagovali po škole. A těm jsem, jakože snažil se nabízet svoje... svoji prostě úplně taky vstřícnost, že prostě vždycky za mnou můžou kdykoli s čímkoli přijít, že prostě si na ně udělám čas, že prostě třeba je vyslechnu, pomůžu, zkusím jim nějak pomoci nebo tak něco. Snažil jsem se tak nějak prostě ...nevím jak to říct.. předávat to co umím.

4. Proč jsi se, chtěl stát animátorem?

Tak jakoby chtěl jsem nějak jakoby být vzorem prostě pro ty mladší, jakoby nějak předat prostě něco z toho něco prostě ze sebe, nějaké to dobré chování, jakoby být nějakým vzorem pro ty děcka tam. Tak jakoby je třeba jim ukázat nějakou životní cestu. Když to takhle pojmenuju. Myslím, že od těch dobrovolníků mohou ty děcka okoukat to chování, že prostě nemusí být prostě jen jedna cesta, ale že může být těch cest víc. Jakoby něco z toho jejich chování přijmout za svoje a jakoby více jim být podobní.

5. Jaké zkušenosti jsi využíval při práci s klienty?

Já si myslím, že i to že sem tam chodil jako děcko, že mi to něco dalo, že jo že jsem si jakoby tou situací taky prošel. I když to třeba nebyla úplně ta samá situace ale něco podobného, jakoby už jsem nějak věděl, čím třeba ty děcka prochází, nebo co se v té době prostě děje, když nastane tady ta situace a jsem tak nějak věděl co a jak. Já si myslím, že bylo v některých ohledem pro mě snazší najít si k nim tu cestu. Já si myslím, že jedna z věcí, která mě tehdy pomáhala tak bylo, tak bylo prostě to, že mám velkou trpělivost, že sem to prostě nevzdával, když se něco nepovedlo, tak že sem to třeba nevzdal ale, že to prostě se do toho jakoby pouštěl znovu a znovu. Tak prostě, možná i ta morálka do toho.

6. Jak vnímáš svoji roli po přechodu z klienta na animátora?

Já si myslím, že bych v tom asi zase tak moc velký rozdíl jakoby neviděl, pořád by sem byl jako by ten stejný prostě člověk jaký jsem teď. Jenom by, prostě už bych nebyl jakoby klient ale byl by sem dobrovolník. Ale to chování prostě k těm děčkám a k tomu zbytku lidí by se nijak nezměnilo. Pořád bych se snažil nějak předávat ty dobré vlastnosti a být nějakým vzorem.